บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

วรรณคดีท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก เป็นวรรณคดีที่แต่งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายในการให้ความบันเทิงแก่คนในชุมชน การเผยแพร่วรรณคดีคือการใช้เป็นกลอนสวด วรรณคดีประเภทนี้ไม่อาจสรุปเกี่ยวกับผู้แต่งและสมัยที่แต่งได้อย่างแน่ชัด แม้จะมีการเขียนบอกชื่อ "ผู้สร้าง" ไว้ในต้นฉบับ แต่คำว่าผู้สร้างอาจจะเป็นเพียงผู้คัดลอกก็ได้ เพราะปรากฏว่ามีการคัดลอกต้นฉบับนิทานประโลมโลกนี้หลายครั้ง เพื่อสร้างกุศลดังที่แจ้งไว้ในตอนต้นหรือตอนท้ายเรื่อง ส่วนสมัยที่แต่งแม้จะไม่ทราบแน่ชัด แต่ก็สันนิษฐานได้ว่า สมัยที่แต่งน่าจะอยู่ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงรัชกาลที่ ๖ ดังนั้น ภาพชุมชนที่ผู้แต่งกล่าวไว้ในวรรณคดีจึงน่าจะเป็นภาพชุมชนในสมัยนั้นนั่นเอง

จากการศึกษาลักษณะชุมชนที่ปรากฏในวรรณคดีในบทที่ ๓ ทำให้เข้าใจว่า ชุมชนมี ๒ ลักษณะคือ ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท แต่ชุมชนทั้งสองต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่มีข้อแตกต่างระหว่าง ๒ ชุมชนมากนัก และจากข้อมูลในวรรณคดีแสดงให้เห็นว่า ชุมชนทั้งสองอยู่ไม่ไกลกันด้วย ดังนั้นความแตกต่างของความเป็นชุมชนเมืองและชุมชนชนบทในวรรณคดี จึงเป็นเพียงความแตกต่างทางด้านกายภาพและความแตกต่างในเรื่องปลีกย่อยเท่านั้น ส่วนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวชุมชนแทบจะไม่แตกต่างกัน

ชุมชนที่ปรากฏในวรรณคดีเป็นชุมชนที่เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน ความสัมพันธ์ของผู้คนเป็นไปอย่างเรียบง่าย ผู้น้อยให้ความเคารพผู้ใหญ่ ถือความกตัญญูเป็นหลัก ส่วนในระดับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาคือ สามีเป็นผู้นำครอบครัว และภรรยาเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการปรนนิบัติสามีและดูแลครอบครัว ส่วนในเรื่องการควบคุมทางสังคมที่ได้ผลที่สุดคือการใช้การลงโทษด้วยการนินทาติเตียน ซึ่งเป็นการลงโทษในลักษณะของสังคมชนบท ที่ยึดถือจริยธรรมของชุมชนเป็นหลัก การนินทาทำให้สมาชิกในชุมชนไม่กล้าที่จะทำสิ่งซึ่งผิดไปจากมาตรฐานของชุมชน เพราะจะถูกนินทา ทำให้ได้รับความอับอายไปถึงบิดามารดา

ลักษณะสำคัญที่พบคือ การเสนอภาพลักษณ์ของผู้ปกครองชุมชนในแง่ของการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม วรรณคดีแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสม เช่น อ่อนแอ ลุ่มหลง

ง่าย และใช้อำนาจนิยมในการสั่งการ มักลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอภาพกษัตริย์และผู้ปกครองในวรรณคดีหลายเรื่องที่สั่งเกณฑ์คนมาทำงานในเมือง โดยบัญญัติบทลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามอย่างเฉียบขาด ทำให้ชาวชุมชนเดือดร้อนมาก วรรณคดีได้แสดงภาพของชาวชุมชนที่ต้องมาทำงานให้เสร็จทันตามเวลาที่ผู้ปกครองกำหนด บางครั้งก็ไม่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ ลักษณะของผู้ปกครองนี้ส่งผลให้ผู้อยู่ใต้ปกครองไม่เคารพนับถือ จึงมักแสดงพฤติกรรมต่อต้าน เช่น การนินทา หรือตำหนิติเตียนอย่างรุนแรงลับหลัง ในขณะที่เมื่ออยู่ต่อหน้าก็ต้องแสดงความจำยอม เพราะเกรงกลัวอำนาจของผู้ปกครอง

ในบทที่ ๔ ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพของวิถีชีวิตชุมชนที่ปรากฏในวรรณคดี พบว่า วรรณคดีได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน เริ่มตั้งแต่การเกิด การกินการอยู่ การประกอบอาชีพ การรักษาโรค การจัดพิธีต่างๆ เช่น การแต่งงาน การทำบุญ การทำขวัญ และการจัดงานศพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความเชื่อของชาวชุมชน การละเล่นและความบันเทิงของชุมชน นับได้ว่า วรรณคดีท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลกได้ทำหน้าที่ของการบันทึกภาพสังคมในอดีตไว้ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นพันธกิจหนึ่งที่วรรณคดีพึงมี

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะได้มีการเผยแพร่วรรณคดีนิทานประโลมโลกภาคใต้นี้ให้กว้างขวางขึ้น โดยการปริวรรตและตีพิมพ์เผยแพร่ เพื่อให้คนในภาคอื่นของประเทศได้เข้าใจและซาบซึ้ง อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจวรรณคดีภาคใต้มากขึ้น และน้อมนำไปสู่ความเข้าใจผู้คนและสังคมภาคใต้ได้ดีขึ้น

การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนภาคใต้ จากวรรณคดีนิทานประโลมโลกครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาพของชุมชนที่ปรากฏในวรรณคดี ซึ่งยังไม่อาจกล่าวได้ว่าทำให้เข้าใจวรรณคดีประเภทนี้ได้อย่างรอบด้าน สมควรจะมีการศึกษาในด้านอื่นด้วย ผู้วิจัยพบว่าวรรณคดีประเภทนี้มีคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์สูง ซึ่งน่าจะได้มีการศึกษาอย่างละเอียดต่อไป อาจศึกษาในแง่ลักษณะเด่นของวรรณคดีประเภทนี้ในด้านกลวิธีการแต่ง ลักษณะคำประพันธ์ รูปแบบฉันทลักษณ์ และความงามของวรรณคดี นอกจากนี้ เนื่องจากวรรณคดีท้องถิ่น จัดเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาประเภทหนึ่ง ดังนั้นจึงน่าจะใช้วิธีการทางคติชนวิทยาเข้ามาศึกษา เช่น การศึกษาบทบาทหน้าที่ของวรรณคดีที่มีต่อสังคมนอกเหนือไปจากการบันทึกภาพสังคม เช่น อาจศึกษาว่า วรรณคดีนิทานประโลมโลกนี้เผยแพร่สู่ผู้เสพด้วยวิธีใด สถานที่และโอกาสของการเผยแพร่เป็นอย่างใด ใครเป็นผู้เผยแพร่และผู้เสพ และผลที่เกิดขึ้นจากการเผยแพร่นั้นเป็นอย่างไร เป็นต้น